

Tendencje rozwoju turystyki w Alpach

Alpy są obecnie jednym z najważniejszych regionów turystycznych świata. Odwiedza je ponad 100 mln turystów rocznie. Turystyka, która ma tu dwa sezony – letni i zimowy – przynosi rocznie około 50 mld dolarów. Poza korzyściami, skutkami jej rozwoju są niestety znaczne zniszczenia środowiska przyrodniczego i głębokie przemiany społeczno-kulturowe. Przyszłość Alp zależy w dużym stopniu od rozwiązania licznych problemów związanych z dotychczasowym modelem rozwoju turystyki. Należy przewidywać, że jeszcze przez długi okres będzie duży popyt na wypoczynek w istniejących ośrodkach turystycznych i nadal popularne będą obecne formy turystyki. Jednak, co jest już widoczne, w miarę wzrostu świadomości ekologicznej, otwierania się nowych rynków turystycznych, powiększania się liczby osób uprawiających „łagodne formy” turystyki, dotychczasowy model turystyki będzie miał coraz mniej zwolenników.

Obecne problemy turystyki w Alpach i sposoby ich rozwiązywania mogą być przykładem dla innych obszarów górskich, zarówno dla tych, gdzie istnieje podobny typ turystyki, jak i dla obszarów, gdzie będzie ona w przyszłości rozwijana (Pils i in. 1996).

Alpy były przez wiele wieków regionem rolniczym, a uzupełnieniem dochodów mieszkańców były lasy, rzemiosło i górnictwo. Przełomowym momentem dla tego regionu stało się uprzemysłowienie w XIX w., które spowodowało upadek dotychczasowych form gospodarki, w tym rolnictwa, które nie było w stanie sprostać gospodarce wolnorynkowej. We Francji exodus ludności zaczął się już po rewolucji francuskiej, najbardziej jednak intensywna depopulacja Alp miała miejsce od połowy XIX w. Duże nasilenie tego procesu występowało poza tym na obszarach górskich we Włoszech. Natomiast w Austrii i w Szwajcarii wyludnianie się wsi górskich nie było tak znaczne i nie miało tak negatywnych następstw. W Austrii przeciwdziałano wyludnianiu się obszarów górskich poprzez tworzenie nowych miejsc pracy w przemyśle na obszarze Alp, natomiast w Szwajcarii poprzez rozwój turystyki w okresie „Belle Epoque” (1880-1914). Zupełnie inny charakter miał rozwój gospodarczy w Słowenii, gdzie uprzemysłowienie

rozpoczęło się dopiero po 1945 r., po wprowadzeniu ustroju socjalistycznego. Rezultatem była budowa zakładów przemysłowych w licznych miejscowościach alpejskich, natomiast rolnictwo miało jedynie charakter subsystencyjny.

Po II wojnie światowej głównym działem gospodarki Alp stała się turystyka. Jej rozwój w poszczególnych częściach tego regionu różnił się pod względem intensywności i charakteru. We Francji budowano głównie duże monofunkcyjne ośrodki sportów zimowych, najczęściej w najwyższych partiach gór, w izolacji od miejscowego społeczeństwa i lokalnej gospodarki. Podobnie było we Włoszech, choć na mniejszą skalę, gdzie nowe ośrodki zimowe nie miały żadnego pozytywnego wpływu na miejscową gospodarkę. W Szwajcarii szybki rozwój turystyki przynosił największe korzyści lokalnej społeczności, poprzez tworzenie miejsc pracy i infrastrukturę techniczną oraz społeczną, z której korzystali również stali mieszkańcy. W Austrii prywatna inicjatywa w sektorze turystycznym też była duża. W Niemczech obszary alpejskie były intensywnie i wszechstronnie zagospodarowywane dla celów turystycznych (między innymi jako tereny rekreacji weekendowej mieszkańców Monachium) i to na ogół w sposób dość racjonalny.

Przedstawione powyżej procesy przemian gospodarczych w Alpach w XIX i XX w. spowodowały znaczące przekształcenia w użytkowaniu ziemi, w krajobrazie i sytuacji społeczno-demograficznej. W wielu regionach nastąpiło zupełne wyludnienie terenów górskich, w innych drastycznie zmalało, a opuszczone tereny rolne pokryły zarośla i lasy. Na znacznych obszarach Alp powstały natomiast nowe ośrodki turystyczne i centra gospodarcze. Taki schemat widoczny jest najczęściej w Alpach Francuskich i Włoskich. W Austrii, w Szwajcarii, w Bawarii tereny górskie nie wyludniły się w tak dużym stopniu i pomimo rozwoju turystyki zachowały się tu liczne elementy krajobrazu kulturowego, z tradycyjnym osadnictwem i użytkami rolnymi.

Obecna sytuacja ekonomiczna Alp jest bardzo złożona. Niewątpliwie duży wpływ na to ma globalizacja ekonomiczna, wskutek czego nawet dobrze chronione rolnictwo górskie w Szwajcarii i w Austrii przeżywa trudności. Wiele problemów wspólnych dla obszaru Alp można rozwiązywać jedynie poprzez działania w skali całej Europy. Na przykład problemy ekologiczne czy transportu tranzytowego.

Do najważniejszych obecnie problemów Alp należy postępująca degradacja środowiska (zanieczyszczenie powietrza i wód, zniszczenia szaty roślinnej, powodzie, lawiny i inne). Są one głównie skutkiem wpływu masowej turystyki i transportu.

Degradacja środowiska pod wpływem masowego ruchu turystycznego zagraża podstawom istnienia turystyki w niektórych regionach. Najbardziej zagrożone są tereny o największej atrakcyjności i najlepiej zagospodarowane, gdzie najczęściej występuje duża koncentracja ruchu turystycznego. Do najczęściej obserwowanych zmian pod wpływem turystyki należą:

- wycinanie lasów górskich pod nartostrady i wyciągi, przekształcanie rzeźby terenu przy budowie nartostrad (nawet przy użyciu materiałów wybuchowych), dróg, tuneli, mostów,
- intensywna i chaotyczna zabudowa, powiększanie się terenów zabudowanych, w tym nawet na terenach, które ze względu na cenną przyrodę powinny być chronione,

– degradacja architektoniczna krajobrazu, pod wpływem nowego budownictwa i tym samym niszczenie historycznie cennych walorów kulturowych krajobrazu.

Jak już wspomniano jednym z najważniejszych problemów Alp jest intensywny ruch samochodowy. Sieć dróg na obszarze Alp wynosi ponad 400 tys. km, po których w sezonie letnim i zimowym podróżują miliony turystów. Oprócz turystycznego ruchu samochodowego Alpy są terenem ruchu tranzytowego, skoncentrowanego na kilku trasach, zwłaszcza przecinających Alpy z północy na południe¹.

Ogromny rozwój turystyki w Alpach, zwłaszcza od lat 60. doprowadził do jej dominacji przestrzennej i ekonomicznej na tym obszarze. Tak duże znaczenie ekonomiczne turystyki, głównie zimowej uzależniło Alpy od koniunktury na światowym rynku turystycznym.

Większość infrastruktury turystycznej powstała dzięki inwestycjom wielkich krajowych i międzynarodowych przedsiębiorstw, z których zyski odpływają do miast, a lokalna społeczność ma niewiele z tego korzyści (tak jest głównie we Francji).

Konkurencja dużych przedsiębiorstw turystycznych zagraża istnieniu pensjonatów i hoteli należących do mieszkańców i w perspektywie mają one małe szanse na przetrwanie. Międzynarodowe łańcuchy hotelowe w szybkim tempie powiększają swój udział w rynku turystycznym (dotyczy to zwłaszcza Szwajcarii i Austrii).

Oczywiście małe przedsiębiorstwa podejmują próby obrony przed silniejszymi konkurentami, poprzez poprawę efektywności ekonomicznej i standardu usług. Dla przykładu w Austrii średnia liczba miejsc noclegowych przypadających na 1 przedsiębiorstwo (pensjonat, hotel itp.) wynosiła w 1973 r. – 26 łóżek, a w 1994 r. już 35. Ważniejsza jednak była poprawa standardu bazy turystycznej. W 1993 r. 19,7% obiektów posiadało kategorie trzygwiazdkowe, a 8,4% wyższe (Lichtenberger 2000).

Pomimo tych przedsięwzięć spada bardzo szybko znaczenie prywatnej bazy noclegowej. Dla przykładu w Austrii w połowie lat 70. prywatne pokoje stanowiły 32% bazy noclegowej (a w Tyrolu nawet 41%, w Vorarlberg 39%). Od lat 80. udział tego typu bazy w Austrii zaczął gwałtownie spadać: z 32% w 1973 r. do 17% w 1987 r. i 14% w 1994 r. Głównymi przyczynami tego zjawiska są:

- 1) spadek opłacalności wynajmu kwater prywatnych,
- 2) nowe pokolenie właścicieli tej bazy nie chce poświęcać się tej pracy.

Trzeba przy tym wyjaśnić, że praca w turystyce dla kobiet w Austrii czy w Szwajcarii jest mało atrakcyjna i w sumie mało opłacalna. Jest to praca sezonowa, wykonywana często w weekendy i wymagająca dyspozycyjności przez cały okres pobytu turystów.

W licznych ośrodkach turystycznych znaczną część mieszkańców stanowią przybysze, zatrudnieni w usługach turystycznych, najczęściej jako wykwalifikowana kadra, natomiast ludność miejscowa jest często wypierana i odgrywa coraz mniejszą rolę w życiu społeczno-ekonomicznym. Intensywne wykorzystywanie ziemi dla celów

¹ *Problem ten można zilustrować dwoma przykładami. Przez Przełęcz Brenner w 1970 r. przejeżdżało 600 tys. samochodów, a obecnie około 13 mln. Badania na Przełęczu św. Gotharda w Szwajcarii wykazały, że w czasie weekendów samochody emitują do lokalnej atmosfery 30 ton tlenu azotu, 75 kg ołowiu i 25 ton węglowodorów (Hunter, Green 1995).*

turystycznych i komunikacyjnych podnosi ceny ziemi w regionach turystycznych i tylko duże przedsiębiorstwa stać na zakup ziemi.

Intensywny rozwój turystyki prowadzi do upadku rolnictwa, które było odwieczną funkcją obszarów górskich i przyczyniło się najbardziej do ukształtowania krajobrazu kulturowego. To z kolei ma liczne negatywne konsekwencje. Przede wszystkim skutkiem upadku rolnictwa jest degradacja krajobrazu kulturowego. Dawne użytki rolne zajmują niepożądane gatunki roślin, niszczą stare budynki mieszkalne i gospodarce oraz drogi lokalne, zanika bogata góralska kultura ludowa, stanowiąca element atrakcji turystycznej.

W ostatnim okresie, a ściślej od lat osiemdziesiątych, widoczne są oznaki stagnacji w rozwoju turystyki w Alpach (Zimmermann 1995). Dla przykładu w Austrii w 1961 r. zanotowano 47,5 mln noclegów, w 1987 – 113,7 mln, w 1994 r. – 122,4 mln i w 1997 – 109,1 mln (Lichenberger 2000), a zatem od lat 80. widoczny jest zastój w rozwoju ruchu turystycznego. Największy spadek ruchu turystycznego widoczny jest w górskich krajach związkowych i dotyczy zwłaszcza turystyki zimowej².

Przyczyny tego zjawiska są złożone. Jedną z nich jest zmiana modelu wypoczynku mieszkańców krajów Europy Zachodniej, stanowiących dominującą grupę turystów. Obecnie często dzielą oni czas wyjazdów urlopowych na 3 lub więcej okresów, np. wypoczynek nad morzem, w górach, uprawianie turystyki przyrodniczej i kulturowej. Ponadto widoczne jest odchodzenie od turystyki masowej i wypoczynku w wielkich ośrodkach turystycznych. Bardzo istotnym czynnikiem jest oferta nowych, pozaeuropejskich regionów turystycznych, które są znacznie tańsze niż regiony europejskie. I wreszcie wzrost świadomości ekologicznej, że dotychczasowe formy turystyki, zwłaszcza zimowej powodują degradację środowiska przyrodniczego. Jedną z przyczyn jest też spadek atrakcyjności Alp w sezonie letnim, wskutek budowy wielkich hoteli, kolejek, wyciągów, nartostrad i innych. Niewątpliwie na taki stan turystyki ma też wpływ sytuacja demograficzna państw europejskich, tzn. malejący udział ludności młodej, która stanowi największą grupę turystów uprawiających sporty zimowe (wg badań większość turystów uprawiających sporty zimowe znajduje się w wieku poniżej 40 lat) (Zimmermann 1995).

We wschodniej części Alp te kryzysowe tendencje są łagodzone przez rosnącą liczbę turystów z byłych krajów socjalistycznych Europy Środkowej i Wschodniej.

Skutkiem stagnacji sektora turystycznego jest także zastój w całym sektorze usług towarzyszących, jak budownictwo.

Istotną rolę w ruchu turystycznym odgrywa turystyka zagraniczna. W Austrii turyści zagraniczni stanowią 77% ogólnej liczby turystów, w Szwajcarii – 46%, we Włoszech – 29%. Przy czym występuje duża dominacja turystów z jednego kraju, tj. z Niemiec (w Austrii 60%, w Szwajcarii i we Włoszech ok. 40%) (Zimmermann 1995).

² Na przykład w Tyrolu w 1987 r. zanotowano 38,8 mln noclegów, a w 1997 r. – 38,0 mln; w Salzburger Land odpowiednio 20,8 mln i 20,1 mln, a w Vorarlberg 7,8 mln i 7,6 mln. Natomiast w tym samym okresie w Wiedniu nastąpił wzrost ruchu turystycznego (w 1987 r. – 5,9 mln noclegów, a w 1997 r. – 7,9 mln) (Lichtenberger 2000).

Jest to zjawisko niekorzystne, ponieważ sytuacja ekonomiczna turystyki w Alpach zależy w dużym stopniu od wielkości przyjazdowego ruchu turystycznego z Niemiec.

W celu przeciwdziałania negatywnym skutkom ekologicznym, społecznym i ekonomicznym obserwowanym we współczesnym świecie, zrodziły się idee zrównoważonego rozwoju. Upowszechniły się one szczególnie po konferencji w Rio de Janeiro na temat „Środowisko i Rozwój” w 1992 r.

W odniesieniu do turystyki idee te uwzględniane są w szczególnie szerokim zakresie. W planowaniu rozwoju turystyki zwraca się w większym stopniu uwagę na różnice regionalne i wykorzystanie lokalnych zasobów. Widocznym efektem jest też budowa infrastruktury turystycznej mniej szkodliwej dla krajobrazu i środowiska przyrodniczego oraz rozwój nowych form turystyki, „przyjaznych” dla środowiska i lokalnych społeczeństw.

Alpy są silnie zróżnicowane pod względem przyrodniczym, gospodarczym, demograficznym, kulturowym, itp. Toteż nie może być jednego modelu rozwoju dla całego obszaru. Powinno zatem nastąpić przeorientowanie planowania, które by uwzględniało występujące różnice regionalne i powinno się stworzyć możliwości wykorzystania różnorodnych zasobów. Mocnymi stronami turystyki w Alpach powinny być: wysoka jakość usług, zachowanie naturalnego krajobrazu i bogatego dziedzictwa kulturowego. Należałoby ograniczyć te z istniejących form turystyki, które są szkodliwe dla środowiska przyrodniczego, a rozwijać turystykę ekologiczną, kulturową, edukacyjną (np. szlaki pielgrzymkowe, szlak solny, szlaki starego górnictwa i hutnictwa, szlak bursztynowy itp.), turystykę konną, rowerową i pieszą (Pils i in. 1996).

Pozytywnym przykładem rozwoju turystyki jest wyznaczenie i zagospodarowanie długodystansowego szlaku turystycznego poprzez Lombardię i Piemont - Grande Traversata delle Alpi (GTA), wykorzystującej stare szlaki pasterskie.

Przykładem regionu, w którym przywiązuje się dużą wagę do ochrony środowiska przyrodniczego, a polityka rozwoju regionalnego uwzględnia zasady zrównoważonego rozwoju, może być szwajcarski kanton Graubünden (Van't Zelfde, Richards, Van der Straaten 1996).

Turystyka jest najważniejszą dziedziną gospodarki tego regionu. Połowa miejsc pracy jest związana bezpośrednio lub pośrednio z turystyką, a w niektórych miejscowościach nawet 70-95%. Najcenniejszym bogactwem regionu jest przyroda – czyste powietrze i wody, dobrze zachowana naturalna roślinność, zachowane walory krajobrazu kulturowego. Mieszkańcy regionu są świadomi tego, że coraz więcej turystów preferuje jako miejsca wypoczynku obszary o czystym środowisku, a w przyszłości turyści będą wybierać tylko takie tereny. Toteż władze i mieszkańcy wykazują wielką dbałość o stan środowiska przyrodniczego.

Autorzy cytowanej pracy ukazują też niektóre rozwiązania problemów komunikacyjnych i ekologicznych. W zakresie komunikacji główne działania dotyczą ograniczenia indywidualnego ruchu samochodowego. Stosuje się więc różne udogodnienia dla turystów podróżujących publicznymi środkami transportu, np. bezpłatne przejazdy do ośrodków narciarskich. Innym przykładem jest budowa parkingów poza terenem ośrodków turystycznych, skąd turyści są dowożeni transportem publicznym.

Dzięki temu z wielu ośrodków turystycznych, np. z St. Moritz wyeliminowano ruch samochodowy. Zbudowano gęstą sieć dróg rowerowych, które również w znacznym stopniu zastępują transport samochodowy. Innym przykładem są działania dotyczące oszczędzania energii.

Powszechnie stosowane są automatyczne programy sterowania urządzeniami grzewczymi. Specjalne firmy zajmują się instalowaniem urządzeń wykorzystujących energię słoneczną. Wykorzystuje się w tym celu również zainstalowane wzdłuż dróg ekrany chroniące przed hałasem, które dodatkowo pobierają energię słoneczną. Ciepło jest odyskiwane również z urządzeń klimatyzacyjnych.

Różnorodne działania podejmowane są w zakresie recyklingu. Na przykład przetwarzają się olbrzymie ilości butów narciarskich z materiałów syntetycznych, organizuje się konkursy zbierania puszek po napojach. Bardzo pożyteczną inicjatywę stosuje 35 hoteli w Davos, zachęcając do korzystania z artykułów żywnościowych wytwarzanych w regionie poprzez propagowanie ich w restauracjach. Bardzo liczne są gospodarstwa ekologiczne, które są w stanie sprostać konkurencji gospodarstw stosujących przemysłowe sposoby produkcji.

Poważniejsze problemy turystyki czekają na rozwiązanie w Alpach Francuskich. Jak już wspomniano najwięcej kontrowersji budziła budowa wielkich stacji sportów zimowych, zlokalizowanych na dużych wysokościach ponad granicą stałego osadnictwa. Najwięcej tego typu ośrodków powstało w Alpach Francuskich; pierwsze już w okresie międzywojennym (Alpe d'Huez, Meribel). Po wojnie po zbudowaniu Courchevel w 1948 r. rozpoczął się okres budowy ośrodków drugiej generacji (m. in. Chamrousse, Serre-Chevalier, Les Deux Alpes). W latach 1960-1970 powstało dalszych 20 dużych ośrodków, większość na wysokości 1800-2400 m n.p.m. (m. in. La Plagne, Avoriaz, Les Arcs, Tignes, Isola 2000) (Barbier 1978; Herbin 1995).

Dużą rolę w zagospodarowaniu Alp Francuskich dla turystyki zimowej odgrywały instytucje państwowe, np. przy wyborze lokalizacji, wykonaniu ekspertyz, budowie samych ośrodków, sieci drogowej, przejmowaniu ziemi.

Pomimo dużej frekwencji turystów w tego typu ośrodkach sportów zimowych, zapewnienia dużej liczby miejsc pracy i wysokich dochodów, były one mocno krytykowane, głównie z powodu ich negatywnego wpływu na środowisko przyrodnicze, a także za brak integracji z lokalną gospodarką. Należy dodać, że stacje te były wykorzystywane tylko w sezonie zimowych, a w lecie stały puste. Toteż taka polityka rozwoju turystyki została zaniechana w połowie lat 70. (Herbin 1995).

Od 1977 r. podjęto szereg ważnych decyzji na szczeblu rządowym. Do najważniejszych należały:

- decyzja o wyłączeniu z planów zagospodarowania turystycznego obszarów o naturalnej przyrodzie;
- decyzja o ścisłym ograniczaniu zajmowania dużej przestrzeni pod urządzenia sportowe i obszary rekreacji oraz unikanie niewłaściwego jej użytkowania;
- decyzja o ścisłym przestrzeganiu zasady, aby każdy projekt był zaopiniowany przez komisje ekspertów;

– wydanie aktu decentralizacji inwestycji, który ogranicza rolę państwa, a daje więcej prerogatyw i odpowiedzialności lokalnej społeczności;

– zarządzenie ministerstwa turystyki z 1991 r. zakazujące budowy nowych stacji narciarskich na obszarach o naturalnej przyrodzie;

– „Górski Akt” z 1995 r, którego celem jest poprawa sytuacji ekonomicznej gmin, poprzez zwiększenie ich dochodów (Herbin 1995).

Przyszłość turystyki w Alpach zależy od wielu czynników. Za rozwojem turystyki przemawiają zwłaszcza:

– systematyczny wzrost czasu wolnego i aktywności turystycznej ludności;

– duży potencjał ludnościowy krajów Europy Środkowej i Wschodniej, które w przyszłości będą w większym stopniu generować ruch turystyczny.

Natomiast głównymi barierami rozwoju turystyki alpejskiej będą:

– zmiany klimatu globalnego, w tym na obszarze Alp 3;

– rozwój nowych regionów turystycznych, zwłaszcza w krajach pozaeuropejskich;

– zmiana modelu wypoczynku w krajach postindustrialnych.

Literatura

Abegg B., Elsasser H., 1996, *Klima, Wetter und Tourismus in den Schweizer Alpen*, Geographische Rundschau 48, H. 12.

Barbier B., 1978, *Ski et station de sports d'hiver dans le monde*, Wiener Geographische Schriften, Bd. 51/52.

Bätzing W., 1988, *Ökologische und ökonomische Probleme alpiner Touristenzentren. Das Beispiel Gastein (Hohe Tauern/Österreich)*, [w:] *Probleme des ländlichen Raumes im Hochgebirge*, Innsbrucker Geographische Studien 16.

Hunter C., Green H., 1995, *The environmental impacts of tourism*, [w:] *Tourism and the Environment. A sustainable relationship?*, Routledge, London, s. 10-50.

Herbin J., 1995, *Tourism and Problems of Tourism Planning in French Mountains*, [w:] G. J. Alshworth, A. G. Dietvorst (red.) *Tourism and Spatial Transformations*, CAB Int. Wallingford.

Krippendorf J., 1984, *The Capital of Tourism in Danger*, [w:] E. A. Brugger, G. Furrer, B. Messerli, P. Messerli (red.) *The Transformation of Swiss Mountain Regions. Problems of development between self-reliance and dependency in an economic and ecological perspective*, Bern-Stuttgart.

Lichtenberger E., 2000, *Austria. Society and Regions*, Austrian Academy of Sciences Press.

Mountains of the World. Tourism and Sustainable Mountain Development, 1999, Mountain Agenda, ed. Centre for Development and Environment, Institute of Geography, University of Bern.

³ Na ten temat interesujące dane przedstawiają Abegg i Elsasser (1996). Obecnie w Szwajcarii dobre warunki dla narciarstwa występują powyżej 1200 m n.p.m. Jeśli w przyszłości średnia temperatura wzrośnie o 2°C, to granica śniegowa podniesie się o 300 m czyli do 1500 m n.p.m. Spowoduje to, że powierzchnia terenów narciarskich zmniejszy się bardzo znacznie.

- Pils M., Glauser P., Siegrist D. (red.), 1996, *Green Paper on the Alps: The Alps – Touchstone for Europe*, Nature Friends International, Wien.
- Van et Zelfde J., Richards G., Van der Straaten J., 1996, *Developing sustainability in the Alps* [w:] Branwell B., Henry J., Prat A.G., Richards G., Van der Straaten J., *Sustainable Tourism Management: Principles and Practise*, Tilburg University Press, Tilburg.
- Stone P. B. (red.), 1994, *The State of the World's Mountains. A global report*, London and New Jersey.
- van der Straten J., 1992, *Appropriate Tourism in Mountain Areas* [w:] H. Briassoulis, J. van der Straten (red.) *Tourism and the Environment. Regional, Economic and Policy Issues*, Dordrecht, s. 85-96.
- Turystyka a środowisko*, 1997, Council of Europe, 5.
- Zimmermann F. M., 1995, *The Alpine Region: Regional Restructuring Opportunities and Constrains in a Fragile Environment* [w:] A. Montanari, A. M. Williams (red.), *European Tourism? Regions, Spaces and Restructuring*, Wiley, Chichester-New York.

Tendencies in tourism development in the Alps

Summary

The Alps are presently one of the most important tourist regions of the world. Apart from benefits presented by tourism for this region, other effects brought by its development include ruining the natural environment and profound socio-cultural transformations. The most often observed examples of the degradation of the environment are: felling forests in order to produce ski slopes and lifts, transformation of the surface features, dense and chaotic settlements, non-aesthetic architecture of the new buildings, and other. Intense traffic causes heavy air pollution on the main routes and in the most often visited tourist centres.

Economic problems include among others a high economic dependence of the Alps on the situation in the foreign tourism. Most of the tourist infrastructure belongs to large companies, and the profits flow outside the region. The competition of large companies endangers the existence of small pensions and hotels belonging to the inhabitants.

In the recent period, one could observe the symptoms of stagnation in tourism development, especially winter tourism. The reasons for this situation are complex: the competition of other tourist countries, including non-European countries, the change in the model of relaxing adopted in the Western-European countries, the decreasing attractiveness of the Alps due to the degradation of the environment, etc. In the eastern part of the Alps, the crisis tendencies are partially remedied by the inflow of tourists from Central and Eastern Europe.

For many years, considering the concepts of the balanced development, activities have been taken in order to limit the negative forms of tourism and tourist fittings,

---

and in order to develop forms of tourism which would be friendly to the environment and to the inhabitants. The examples presented refer to actions taken in the French Alps and in Graubünden in Switzerland.

The future of tourism in the Alps depends on many factors. The arguments for the development of tourism include especially the systematic increase in free time and tourist activity of the population, as well as a high demographic potential of Central- and Eastern European countries, which will increasingly generate tourist movements in the future. However, the main barriers to the development of tourism in the Alps will be related to the development of new tourist regions, especially in non-European countries, the change of model of relaxing in the post-industrial countries, and the changes in the global climate, including the region of the Alps.

*Włodzimierz Kurek, dr hab.
Uniwersytet Jagielloński
Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej
ul. Grodzka 64, 31-044 Kraków*

